

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt III. Biragi aduentus Tridentum. Epistola Regis Christianissimi ab eo delata, eiusque ad Patres oratio ad recentem pacem excusandam, & morum emendationem vrgendam. Diuturnae grauesque ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

Biragi aduentus Tridentum. Epistola Regis Christianissimi ab eo delata, eiusque ad Patres oratio ad recentem pacem excusandam, & morum emendationem urgendam. Diurne grauesque difficultates & contentiones de responso tandem composito. Suavis in hoc errata. Synodi translatio in aliquam Germaniæ urbem à Gallis optata, & à Carolo Rege per suum Oratorem proposita Philippo Regi, adiectâ contestatione, se aliter coactum iri ad rebus consulendum per propriæ nationis Synodum: & graui ex opposito Philippi responsa.

Tridentum attigit exeunte Maio ^a Rhenatus Biragus, missus ad Cæsarem à Rege Galliæ. Legatos extemplo inuisit, atque ipsis exposuit, penes se sui Regis epistolam esse, Concilio reddendam, cui Regis nomine recentem cum hæreticis pacem erat excusaturus. Habebat etiam in mandatis, vt ageret de Synodo in aliquam urbem Germaniæ transferenda. Idcirco Legati, ob rem propositam suspiciosi: ab eo petiere, vt de more, antequam epistola solemniter exciperetur, illius exemplum ipsis traderet ad responsionem parandam: atque ita effectum est. Verum nec ibi de translatione sermo erat, neque Biragus, prout ipsis confirmatum fuerat, habebat in animo de ea in Conuentu quidquam loqui: paratam quoque voluntatem præ se gerebat, nihil cum Cæsare super eadem loquendi, siue quod Gallici illic ministri ostendissent, videri petitioni satisfacere non posse, nec sine magna molestia eam proponi; siue quod animaduerneret, consequendum id non esse absque consensu Pontificis, Regisq; Catholici, ad quos Christianissimi Regis nomine perrexerant, ad alterum Allegrius, Oiselius ad alterum.

² Ex ijs verò, quæ cum Philippo agebantur, spes euentus pendebat: cum in comperto esset, absque præualido illius Regis impulsu à Pontifice numquam animum ad eam mutationem inductum iri. Eapropter Oiselius ^b spectandas obtulit in quodam commentario, qui Kalendis Maij signatus erat, Galliæ calamitates ob discordiam in Religionis negotio, grauiissimas iacturas ab armis illatas abque villo fructu, necessitatem quæ Reginam adduxerat ad pacificationem ex communi præstantium procerum sententia; non tamen cessante bello cessare pericula, ne persistentibus adhuc intesti-

^a Litteræ Legat ad Borrom. 3. Iunij, & Diarium 2. Iun. 1563.

^b Propositio, ac responsio extant apud Burghesios.

ris

1563.

nis certaminum causis, funesta in dies effecta resurgerent: aliud non agnosci remedium, nisi quod cum emolumento vitatum fuerat in huiusmodi euentibus, ab vniuersa antiquitate, hoc est, Oecumenicum Concilium, quo dissensiones illæ componerentur: Synodum Tridenti coactam ad id satis non esse, quippe quæ à compluribus Christianorum regnis, suas ibi partes à se exerceri negantibus, pro Oecumenica non habebatur; esse tamen sperandum, eam conuenturam in liberam aliquam Germaniæ urbem, quales erant Spira, Wormatia, & Constantia. Idcirco Regem Catholicum à se rogari, vt pro suo in communem salutem studio, & pro amore in Regem Christianissimum, suæ coniugis fratrem, suam in eo opem coniungeret cum ipsius Regis opera, cum Cæsare, ac præcipue cum Pontifice, qui non propensiores Tridento quàm alij cuiuspiam vrbi animum initio præ se tulerat, adeoque se minimè difficilem præbiturus fuisset. Vbi id non eueniret, testes Regi Christianissimo adfuturos Deum atque homines, nihil industriæ à se prætermisum ad Religionem promouendam, & ipsum coactum in regno suo per propriam nationis Gallicanæ Synodum consulere.

Responsum illi est die nono Maij in hanc sententiam: Eo doloris sensu à Rege Catholico Galliæ calamitates, quo ipsius proprias accipi. Verum omnino esse, vnicam medicinam ad curanda Religionis dissidia petendam à Synodo Oecumenica. Idcirco cum illius celebratio proposita fuit nomine Francisci Secundi Regis, qui vuentis Caroli Regis frater erat, Philippo Regi, ipsum, tametsi eà Synodo per se non indigeret, quin multas prænosceret difficultates, tamen in gratiam Caroli, vxoris suæ fratris, non modò consensisse, sed quàm efficacissimè potuerat, dedisse operam apud alios Principes Christianos, vt Tridentum ea cogereretur, sicuti postea contigerat; & complures iam menses illic peragi Concilium tantâ Præsulum frequentia, tanto nobilium capitum splendore, tantâ virorum præstantiâ, doctrinis exemplisque adspectabilium, auctam multis magnorum Principum legationibus, vt connumerari mereretur inter frequentiora, præcipua, maximeque celeberrima, quæ iam ex longo tempore habita fuerant in Christiana Republica. Dubitari non posse, illud esse legitimum & Oecumenicum, quippe à Romano Pontifice conuocatum, & per solennes Ecclesiæ ritus. Nihil illi obesse aliquarum nationum absentiam: Oecumenicum Concilium non constitui præsentia omnium Præsulum capitumque, ius interueniendi obtinentium, sed auctoritate conuocationis, & solemniformâ promulgationis. Quod obiectabatur huic Concilio à trans-

fugis

fugis ab Ecclesia, obiectari posse cunctis veteribus Concilijs Oecumenicis, in quibus semper defuerant nonnulli ex ijs qui conuenire poterant ac debebant. Quare vbi exceptio illa admitteretur, euerlum iri vniuersæ Synodorum omnium auctoritatem, aded venerabilem quouis tempore in Ecclesia, & potissimum Fideifundamentum; atque id esse quod à transfugis intendebatur. Etenim postquam iurisdictionem Apostolicæ Sedis, Principumque Catholicorum excusserant, nitebantur etiam Conciliorum potestatem abijcere, & immunem ab omni tribunali libertatem sibi constituere. Se non mediocriter ea sibi obiecta admirari: potissimum verò ad Regem Christianissimum spectare defensionem auctoritatis Conciliorum, pro suorum imitatione maiorum. Translationi non esse adijciendam mentem, cum sedes Tridentina tuta, commoda & opportuna videretur, electa iam vniuersali comprobatione, nec nouus conspiceretur titulus ad eam mutandam: mutatio verò ob difficultates & obstacula, quæ in conuocandis iterum Patribus interuenirent, potius in dissolutionem quam in translationem abitura esset, cum eorum iactura fructuum, quos à Concilio sperare licuisset vniuersæ Christianæ Reipublicæ, ac potissimum Galliæ. Vrbes, quæ proponebantur, eas esse, quæ sine dubio nec Romano Pontifici, nec multis Principibus ac Præsulibus probarentur; nec immeritò, propter incommoda, discrimina, parum tutam sedem, aliasque rationes: atque id à transfugis intendi, non vt Concilium celebraretur, sed vt omnino dissipetur.

4 Quod de propria nationis Synodo dicebatur, Regi Catholico ne per vllam quidem conditionem licere illam comprobare, nec abstinere se, ne Regi Christianissimo proponeret quod sibi occurtebat in negotio tanti momenti ad animarum ac ditionum salutem: Cum iam extaret Synodus Oecumenica, & re ipsa argumenta Religionis agitare; si propria vnius nationis celebraretur ad Galliam reformandam, rem omnino nouam futuram, & cum aperta scissione in Ecclesia, cuius auctoritas læderetur, non sine perturbatione tum vniuersali totius generis Christiani, tum peculiari Galliæ nationis. Vsurpatas quidem fuisse nonnumquam ab Ecclesia Synodos proprias nationum, sed propter impedimentum, quo tunc Oecumenicarum conuocatio prohibebatur: vbi verò hæc re ipsa haberentur, semper negotia Religionis commissa ipsis fuisse. Quod si etiam id in genere vim non haberet, conspici peculiare causas, ob quas huiusmodi Synodus tunc in Gallia non expediebat, cum cerneretur eâ tempestate Regnum illud ita diuisum, eaque

Pars III.

P p p

Reli-

riae
Trident.
III.

1563.

Religionis dissidia essent tam valida ad abalienandos exacerbandosque eorum animos, in quos incidunt, cunctis humanis nexibus perfractis. Quando in illa natione in eiusmodi factiones, eoque inimicitia deuentum erat; vbi ambæ partes congregarentur, ad decernendas res in quibus tunc tam acriter sibi aduertabantur, nullam aut sperandam esse pacem ac tranquillitatem, sed maiorem dissensionem ac peruerfionem timendam. Si in eo nationis Concilio Catholica sancirentur decreta, nec habitura fuisse auctoritatem apud obsequentes Ecclesiæ, qualem obtinerent, si eederentur ab Oecumenico; nec exceptum iri à transfugis, quibus obtenderetur species ad obiectandum, illa à suis ciuibus inimicis fuisse confecta. Sin ex opposito propitium ibi decretum obtinisset quæcumque ex ipsorum prauis sententijs, conuentum illum Ecclesiasticum laudibus ad cælum euecturos, ad perpetuam illius confirmationem, seque magis insanabili periuicaciâ obduraturos. Quod si spes esset reperiendæ in huiusmodi Synodo concordia, animaduerneret Regina, in dogmatibus Fidei nihil medium admitti, nec arbitrio locum concedi. Experimento compertum esse, quantum detrimenti hætenus intulissent licentia & dissimulatio. Spem igitur vnicam in Oecumenica Synodo Tridenti coacta collocandam: atque idcirco à Rege Catholico moneri ac rogari Regem Christianissimum, ac Reginam, vt ipsi vnâ cum reliquis Christianis Principibus omnem suam operam conuerterent ad eam Synodum sustinendam ac promouendam, auctoritatem ac obedientiam Sedis Apostolicæ propugnantes, vrgentesque prosperum illius progressum apud Pontificem, in quo tantum Religionis studium, animulque tam recti appetens cernebatur. Quod autem attinebat ad decorum Concilij ordinem, ad integram Patrum libertatem, & ad expeditum emendationis processum, omnem à se suarum virium operam sponderi.

Hæc fuit sententia responsionis ab eo religioso Principe reddita: quæ cum grati saporis non esset Suauis, non placuit ipsi eam admodum ore peruoluere, sed duabus generalibus voculis quasi expuit.

Non potuerat Tridentum horum notitia peruenire cum peruenit Biragus. Quare is suspensâ translationis tractatione, & intentus tantummodò alteri sui muneris negotio, adfuit in Conuentu die secundo Iunij^e; & ab eo qui à Secretis erat, Regis epistola^d est recitata, & breuiter continebat id quod fusiùs postea Biragus exposuit (Oratoris titulum hic non obtinebat, tametsi cum eo tamquam cum Oratore agebatur) cui fidem habendam à Patribus ea postu-

¶ Cuncta fuscè
in Actis arcis
Æliæ die 2.
& 5. Iunij.
¶ Signata
5. Aprilis.

postulabat. Postea facundâ oratione ipse peroravit. Studuit palàm facere, Regem ac Reginam eius matrem merâ necessitate fuisse compulsos ad concordiam ineundam, quando nihil ex bello decerptum fuerat, nisi pertinacia hæreticorum, iacturæ Religionis, labores Catholicorum, contemptus Principis, profusio immensi sanguinis ciuilibus, inclytorum virorum cædes, vastatio regionis, & frequentissimæ iniuriæ in Christum eiusque legem inflictæ. At verò sperari, per pacem erectum iri potestatem ac dignitatem Regis, simulque euenturum, vt charitas, ceteraque virtutes ipsius sociæ, in subditis reuiuiscerent, atque odio, æmulatione ac peruicaciâ cessantibus, veritati daretur locus, & rectæ Fidei cognitio remigraret. In hac Fide, & in obedientia Sedis Apostolicæ velle Regem ac Reginam viuere ac mori. Ad eam Fidem dilatandam postulari primo loco, vt corruptelis Ecclesia purgaretur: ex quauis in eo mora efficaciam medicinæ retundi. Patres itaque à Rege Christianissimo rogari, vt digno ac festino exitu Concilium absoluant.

6 Diu de responso fuerat cogitatum, cùm par esset, nec Oratorem eiusque Principem offendere, neque comprobare, aut quauis etiam tacitâ formâ excusare concordiam illam, quæ impietatem relinquebat effrænem, & cui Hispanos præsertim in comperto erat oblectaturos verbis ignem spirantibus, ad quem excitandum coniungebatur fortasse cum studio Religionis, æmulationis ardor. Quamobrem in Actis Episcopi Salmanticensis habetur, cunctos ab ea concordia abhorruisse, quæ Christum cum Belial copulabat. Legati arbitrati sunt fatius fore, si non respondendo responderent: & quò tutius procederent, consilium de ipso respondendi modo habuerunt prius cum Lotharingo, cum Madruccio, cum Ecclesiasticis Oratoribus Cæsareis, & cum Episcopis Præmissienti & Augustensi, Oratoribus, altero Poloniæ, altero Sabaudia; sed nullo cum Oratoribus laicis habito sermone, ne hinc poneretur in more, vt exteri ad eiusmodi deliberationes aduocarentur: hinc verò id quod proponebatur, antequam prodiret in lucem, obarmaretur auctoritate summorum capitum, publicas personas agentium, adeoque ab aggressionibus tutum foret. Sententia ab illis concepta, & à cœtu comprobata hæc fuit: *Sacrosancta Synodus accepit quæ in litteris Christianissimi Regis continentur, & à vobis recitata sunt. Quibus quoniam opus erat vt ea melius expenderentur, suo tempore responsum reddet.*

7 Animum præ se tulere Gallici Oratores minimè acquiescentem huic formulæ, quæ responsonem negabat potiùs quàm reddebat. Tamen sperabant Præfides, eos neuiquam curaturos, vt illam

riae
Trident.
III.

1563. postea alia sensa continentem acciperent, quando non nisi deteriorē præsentiebant à se accipi posse. Sed hoc non contigit. Etenim existimarunt Galli, aut despectum iri maiestatem, aut iniustum iri notam Religioni sui Principis eo Conuentus silentio, quod cunctis mortalibus loquendi argumentum præbuisset. Quare oportuit, ut aliqua certa responsio excogitaretur, idque summâ habitâ ratione, dum varij Patres, & præsertim Hispani, denuntiabant Legatis, se obstituros, si vel vnica apponeretur syllaba, quæ concessionem vllam de recenti concordia præferret. Post longam meditationem sic fuit digesta.

* Litteræ Legatorum ad Borromæum 8 Iun. & Vicecomitis ad eundem 7. Iun. 1563. & peculiaris narratio concitus habitii 7. Iun. 1563. inter monumenta Guilerii, & acta Palcottii.

Summopere lætatam fuisse Synodum elapsis mensibus ob victoriam à Deo concessam Regi Christianissimo aduersus veræ Religionis hostes, Diuinæque miserationi publicas grates egisse. Postea acceptis paucos ante dies, prius aliunde, dein à Birago Regis nomine, causis, quibus adductus ille fuerat ad arma deponenda, merito illata in Religionis ac regni perturbatores, tantumdem mororis in Patres incidisse. Fuisse summis & æquissimis notis expectatum, ut Regi licuisset in Fide Catholica tuenda persistere, nec se coactum cerneret ad cogitandum de pace, antequam hostes ex animo ad Deum à se indignè desertum rediissent. Iam verò quando res eò iam deuenerant extremo proborum omnium doloris sensu, Diuinam clementiam feruidis assiduisque precibus orandam esse, ut pacis consilia prosperiorem euentum quàm antea belli artes consequerentur: siquidem nullum regnum in se diuisum perstare diutius potest, nec Rex vnicus imperare potis est populis Religionem vnica non amplexantibus. Verumtamen acceptâ Regis Christianissimi legatione, vnum per incredibilem voluptatem ab ipsis auditum; Parisijs nobilissima in vrbe summam constantiam, summumque studium conseruandæ propugnandæque veræ Religionis efferbuisse. Dum enim arx illa, Galliarum Regia, clarissimumque disciplinarum omnium domicilium, intaminata persisteret, sperandum esse, ab ipsâ tamquam à capite Catholicam doctrinam in subiectas Prouincias diffusum iri. Interim à Synodo, ad explicandas sui muneris partes, admoneri ac rogari per viscera Iesu Christi Christianissimam Reginam, id quod ipsa pollicebatur, ut sollicitudinem omnem, omnemque operam impenderet, quò tenellus Regis animus imbueretur ac firmaretur veræ pietatis cultu, atque obedientiâ in Apostolicam Sedem, eaque Diuina indoles, quam in puero admirabantur, vnâ cum ætate cresceret, procul semper ab omni contagione pestilentis doctrinæ, quo tandem possit vberimos

mos fructus reddere, pares maiorum suorum gloriæ, & Christianorum omnium expectationi: nec minùs eamdem à se rogari, vt ipsa auctoritate suâ, quæ maximi debebat esse ponderis, apud omnes Regni Ordines omnem adhiberet conatum ad pertrahendos transfugas ad vnitatem Ecclesiæ, vnde ab ipsa & in cælo & in terra æternæ gloriæ fructus decerperetur. Ceterà quacumque in re licuisset Synodo ipsius studium ad Religionem restituendam iuuare, numquam passuram, vt quidquam industriæ ac pietatis suæ desiderari potuisset; adeoque præter communem Ecclesiæ vniuersæ correctionem, temporum conditioni consentaneam, suam à se operam nauatum iri, vt ea præscriberentur, quæ cognouisset ex afflatu sancti Spiritus ad Gallicarum Ecclesiarum vtilitatem conferre.

Per huiusmodi sensus visum est obseruantiam amoremque in Regem ostensum iri, non tamen idcirco excusari pacem, quin ne nominari quidem, sed solùm generatim, arma deposita.

9 Hæc responsionis idea à Legatis seorsim vtrique Cardinali ostensa est, & ab vtroque comprobata. Tum eam retulit in conuentum Moronus die septimo Iunij: & quoniam prænoscebat, complures Patrum crasso aurium iudicio rem neutiquam remissuros, exactiorem oculorum trutinam postulantes, ipse, quò & propositioni & dignitati suæ tutius caueret à dedecore cuiuscumque contradictio- nis, dixit in ea proponenda, Si cui libuisset digestas voces matu- rius perpendere, facultatem illi concedi exempli ab eo qui erat à Secretis sibi petendi.

10 Audita responsi formâ, Lotharingus prior in dicenda sententia studuit pactiones illas Galliæ cum hæreticis excusare: atque ad eam rem dixit, Regem se viribus destitutum, suppetijsque nudatum sensisse: Britannos ac Germanos ingentibus copijs cum hugonottis coniunctos: primarios regni proceres ac defensores necatos, aut captiuos: emunctum proprium ærarium, & alienam pecuniam leuiter aspersam, quandoquidem præter trecena aureorum millia, in menses singulos à Rege Catholico numerata, subuentum Regi non fuerat nisi per centum aureorum millia, à Venetis semel tradi- ta; alia verò centum millia fuisse à Pontifice promissa, sed nondum plene subministrata. Mox conuerso ad Synodum sermone, illi ex- probrauit, Regem nihil subsidij ab ea accepisse, siue per pecuniam, nullâ decimarum habitâ collatione, siue per morum reparatio- nem, octauo iam elapso mense absque Decretis. Eapropter questus est, voluisse Patres se iudices constituere de ijs quæ Rex gesserat, cum is earum comprobationem ab ipsis non postularet, sed vo- luisset

riae
Trid.
III.

1563.

luisset tantummodò simplicem facti seriem exponere. Ex eo Regem adactum ad concordiam fuisse, quòd cuncta non posset; adeoque commiseratione dignum videri, non doloris accessione, sinceræ voluntatis vitio ijs imputatis, quæ à violenta necessitate fuerant extorta. Ac per huiusmodi digressionem finem fecit dicendæ sententiæ, non dictâ sententiâ.

Post Lotharingum Madruccius valdè ambigüè locutus, cautionem tandem adiecit, consuetam planè in rebus maximè ambiguis: Si responsio maiori parti probaretur, eam sibi quoque probatum iri. Patriarchæ Hierosolymitanus ac Venetus, & cum ipsis complures Episcopi, exemplum responsionis, & spatium ad eam expendendam petiere. Postulabant alij exemplum articulorum, qui etiam in pacificatione sanciti fuerant; de quo Gallorum nonnulli acriter conquesti sunt: alij exemplar epistolæ regiæ, orationisque à Birago habitæ; aliter alij senserunt. Sententijs adèò variantibus, Marcus Laureus Dominicanus, Episcopus Campaniensis, qui ægrotans Massarelli munus supplebat, quòd sententias distinctè seungeret, initio ducto à Lotharingo, disertam eius sententiam ipsum rogauit; is verò respondit, digestam responsionem sibi non placere.

Equidem mihi vitio ducerem, si re quadam memorabili non lectores modò, sed historiarum scriptores hîc defraudarem: nimirum, ex vna parte per diserta verba in litteris Legatorum ad Borromæum reperiri, Moronum, id admiratum, publicè narrasse, eam responsionem antea visam & comprobam à Lotharingo fuisse, adèò vt id inficiari non posset; & ex altera parte in alijs litteris ad eundem Borromæum, scriptis à Vicecomite, & à Gualterio, legi commendatam Moroni modestiam, quòd cum ipsi licuisset in cætus conspectu eiusmodi approbatione Lotharingum perstringere, illi pepercisset, solumque commemorasse, fuisse cum eo communicatam primam responsionem, generatim Birago redditam, quòd certa responsio differretur: & tamen nullus hic locus est suspicandi aut ignorantiam, aut obliuionem, aut mendacium in re, quæ ante ora amborum narratorum ac ducentorum testium contigerat. Ad conciliandam hanc contradictionem, quæ apparet inter varios textus, eosdemque omnes authenticos, antequam plenam haurirem lucem ex Actis in Arce Ælia seruatis, quæ nonnulli post assumptionem Alexandri VII. meos sub oculos peruenere, aliquid mihi lucis affudit peculiaris quædam narratio eorum omnium, quæ eo die in Conuentu euenere, & inter Gualterij commentarios asseruatur. Illic habetur id quòd postea relatum in Acta

conspexi, à Morono scilicet expositum fuisse Patribus in Conuentu vniuersum rei gestæ ordinem, & communicationem paratæ responsionis prius habitam cum Lotharingo : sed hæc non fuisse tunc ab illo narrata, cum hic aduersatus est, & dum contentio feruescebat, quo tempore id Lotharingo acerbiori exprobrationi fuisset, sed postquam dissensio resedit, animique sedati sunt. Hinc notabile elucet exemplum, quàm temerè scribendam sibi historiam suscipiat quicumque multiplicem non obtineat supellectilem monumentorum, inter quæ, vt vsu venit in minutis characteribus, alterum ad alterius interpretationem deducat. Nos verò rerum gestarum seriem prosequamur.

13) Discordia hoc pacto ad concordiam fuit reuocata. Dum rumor acius obstrepebat, adeoque ipsis auctoribus molestius, Bobba Augustensis Antistes & Sabaudi Ducis Orator confessui proposuit, quò ab ea perturbatione euaderent, vt responsionis sententia liberè committeretur Legatis, qui adhibitis quoscumque vellent consiliarijs eam stabilirent; cui plaudente Lancianensi, postea, (sicut euenire solet in contentionibus, vbi multum lassitudinis, parum æmulationis adest) omnes vnà voce consenserunt.

Eodem igitur die Legatorum Princeps domi suæ conuocauit præter collegas vtrumque Cardinalem, Episcopos Principum Oratores, & paucos præterea præstantiores Patres, ac denuò ipsis exposuit alteram breuiorem responsionem, quò singuli quid quisque optauisset significarent. Lotharingus dixit, eam sibi plurimum probari; sed insuetam illam proponendi rationem, à primo Legatorum adhibitam, sibi displicuisse. Etenim cum fuisset in more positum, vt lectis huiusmodi scriptis in Conuentu, vnusquisque simpliciter sententiam rogaretur, in eo casu oblato exemplari, & spatio temporis ad deliberandum, excitam fuisse appetentiam rei subtilius perpendendæ, eiusdem impugnandæ, & in peiorem partem trahendi id quod Rex egerat: ad quod defendendum rursus ille acriter verba fecit; non tamen de vlllo Principe conquestus est, sed eos excusauit: rectum animum Regis ex hoc ipso comprobari, quòd per homines à se missos rei peractæ rationem redderet Pontifici, Concilio, & Principibus Catholicis, simulque disertè declararet, velle se in antiqua Religione, & in obedientia erga Sedem Romanam persistere. Non quidem à se commendari, fuisse à Regina missas hæc legationes, antequam reipsa pactiones expleissent hugonotti, qui nondum Regi terras restituerant, neque copias in Germaniam inde comparatas remiserant.

Moro-

riae
Trident.
III.

1563.

Moronus in eandem sententiam, quâ in cœtu generali, locutus est, Consuetam formam, quâ Synodus regijs significationibus respondebat, ob peculiare rerum conditiones, quæ ab initio fuisse mutatam ex eiusdem Lotharingi sententia; adeoque mirum ipsi putandum non esse, si tum ea de causa, tum ex aliquo tumultu, qui præcesserat de Patrum sententijs, alterâ etiam vice à consueto recessum fuerat: numquam sibi tantum arrogasset, ut postularer à tot egregijs Præsulibus consentiendum scripto à se delato, ne unico quidem obtutu ab illis in ipsum coniecto. Sperandum quidem fuisse, ut ex libera ipsorum comitate hanc in se fiduciam exercerent, recitatione contenti; sed turbarum causam, si bonâ per ipsum veniâ dari liceret, Lotharingum fuisse, qui si verbo simplici, *placet*, respondisset, suâ præeunte sententiâ, exemplum reliquis ad idem agendum præbisset, & aut nulla aut modica contradictio intervenisset; at verò tam multa illo differente, atque obiectante, alios ad eius imitationem excitos fuisse.

Lotharingus, à quo fortassis ad volubilitatem suam excusandam ea ratio adducta fuerat, acquiescentem animum facile præse tulit, tantumque in restrictiori responsione, secundò digesta à Patribus selectis, breuem appendicem postulavit, quâ Regiæ adderetur plus animi ad Religionem fauendum.

Madrucius pariter excusationem attulit, ad aliquam instantiæ suæ speciem purgandam, affirmans se impulsam ab ijs, quæ Lotharingus obiectarat, ut crederet, illum responsionis hanc fuisse participem; quod in Gallia negotio minime dissentaneum videbatur. Breuiter à cunctis est comprobata, cum appendicula ex Lotharingi consilio, & cum aliqua insuper leuicula variatione, pro eo quod fieri consuevit, cum scriptum aliquod exactius expenditur. Sententia comprobata responsionis non discrepauit à priori, sed solum quasi in compendium redacta est, & quædam voces, quæ ibi recentem pacem detestabantur, mitigata.

Quàm infortunata contigit Suauis huiusce facinoris narratio: vix ille tenuem aliquam lucem de eo traxit ex paucis periodis, quas hac de re ad Borromæum scripsit Vicecomes, ad huiusmodi deliberationem à Legatis non accersitus: de ijs verò, quæ ipso præfente in Conuentu euenerunt, loquitur (ut fieri solet in argumentis, quæ ab alijs administris pro ipsorum munere significanda sunt) breuiter & confusè. Cùm itaque ignoraret Suauis quæ ab illius epistola non exponuntur, velletque inania interualla replere longè

inania.

inani coniecturâ, ac præterea ratus tamquam minimè dubium
 id quod Vicecomes vt incertum apposuit, trahensque fidenter par-
 tem ambiguam & obscuram ad suæ mentis interpretationem, rudi-
 culam picturam componit. 1563.

Dicit in primis, Eam fuisse primam functionem Campaniensis
 Episcopi in munere Secretarij, in quo suffectus erat Episcopo Te-
 lesino, ex calculo laboranti; per id verò desijisse ex se ipsa difficul-
 tatem de petitione Cæsaris, Telesini causâ, vt duo constituerentur,
 qui Synodo essent à Secretis.

Cuncta è diuerso euenere. Campaniensi id muneris demanda-
 tum est solùm ad tempus: quin vbi Telesinus moreretur, decre-
 tum fuerat, ne quis Episcoporum subrogaretur, quemadmodum
 Præsides ad Borromæum scripserunt ^{f. 7. Iunij.} eodem die quo cœtus habi-
 tus est; vbi Campaniensis cœpit absentis Massarelli partes explorare,
 cum illi obseruassent, sedente Paulo munus illud initio nulli ex
 Episcopis collatum fuisse, quorum dignitati ipsum haud congrue-
 re videbatur. Sed quoniam Massarellus ætate eiusdem Pauli & Iu-
 lijeofunctus erat, ac propterea scripturas ac res gestas optimè cal-
 lebat, tametsi postea sacras infulas accepisset, ab ea singulari viri
 peritâ impulsus fuisse Pium IV. ad ipsum eligendum, tametsi
 tiamâ cohonestatum. Sed is postea conualuit, redijtque ad sui mune-
 ris administrationem vsque ad exitum Synodi; sicuti certè licebat
 Suaui animaduertere in Concilio per typos edito seu Antuerpiæ,
 seu Romæ Aldi Manutij operâ, anno proximo post absolutam Syn-
 odum, & sicuti nos in Actis perspeximus. Additus tamen in Cæsari-
 gratiam illi fuit Adamus Fumanus, vt ostendimus. Sed mi-
 rum profectò est, Suauem non ampliùs eorum memorem quæ
 antea scripserat, & tum de munere commisso Campaniensi, tum
 de Cæsare, non ampliùs sollicito illius muneris ob absen-
 tiam ægrotantis Massarelli, duas post paginas eundem pariter
 narrare electionem Fumani tamquam additi Massarello, non-
 dum sanitati restituto. Ego verò tum ex hoc, tum ex alio loco
 huic propinquo, vbi refert veram Lotharingi sententiam de in-
 stituendis Episcopis Cardinalibus, aduersus quam paulò antea
 significarat, tum ex pluribus eiusmodi locis, animaduerto, con-
 formatam ab eo fuisse hanc historiam diuisim per partes, totius
 operis ideâ ac rerum dispositione minimè conceptâ. Idcirco
 cum vera quæpiam notitia delata ipsi est, proposito suo non con-
 traria (contrariæ siquidem malitiosè ab eo prætermittæ) satis
 ille habuit, in ea pagina ipsas apponere, cui tunc stilum admo-
 uebat,

Pars III.

Q99

uebat,

1563. uebat, nihil planè laborans id emendare quod alibi ex opposito scripserat.

Dein narrationem ad rei summam redigens, narrat, fuisse confectum quoddam exemplum responsionis Birago reddendæ, in qua pax Gallix comprobabatur; sed à Lotharingo, eam edocto à Præsidibus, reprehensam, adeoque fuisse redditam ieiunam illam quam primo loco memorauimus, atque ea de re acriter conquestos in Lotharingum Gallicos Oratores fuisse: alteram postea responsionem, utpote prolixam & ambiguam, à Lotharingo alijsque improbatam. Dignum planè commiseratione infortunium: quòd cum ille tam sæpe quæ fortuito scribit fortis alex committat, fors illi propitia non sit, ut veri aliquid assequatur. Legatis numquam in mentem incidit, ut vel vnicam uoculam à Synodo proferendam curarent, quâ ea pacificatio comprobaretur; & vsque adeò ab hoc non resiliuerunt ob Lotharingi dehortationes, ut ipse contra in cœtu vnicè obstrepuerit, ne Patres ægrimoniam Regis augerent, opus illud, quod necessarium fuerat, quasi voluntarium sinistre interpretati Hispani quidem, non item Lotharingus, religiosissimè refellebant quamcumque uocem, quâ indicaretur eas pactiones à Patribus excusari.

Quòd autem Suauis ceterarum omnium conditionum, quæ in re tam memorabili contigerunt, nihil se conscium ostendat, exprobare illi parcam. Etenim ubi tantum falsitatis inest, tamquam vitium connumerari non debet ignorantia. Hæc naturæ conditio est; illa vel temeritas, vel malignitas scriptionis.

C A P U T I V.

Complura ab Episcopis pronuntiata de corruptelis. Varia consilia habita ad componendos Canones de Summi Pontificis & Episcoporum auctoritate. Animaduersa de illis uocibus: Catholica, & Vniuersalis, & Sedes Apostolica.

a Extat in narratione huius cœtus inter comment. Gualt.

IN eodem conuentu die septimo^a Iunij, & pridie & postridie habito, expensi sunt Canones de corruptelis: & alia ab alijs proposita consilia, quemadmodum mos est magnæ capitum frequentix, ut multa noua proferat, pauca statuatur, cum illud in singulorum, hoc dumtaxat in maioris partis arbitrio situm sit. Et quoniam opinamenta magis singularia ut inopinata, ita etiam accidunt gratiora curiosis lectoribus, eorum quo pacto ea notata comperio ab ijs qui interfuere, delectum habeo.

Facchi.